

ώραν εκείνην ἐπέστρεψα εἰς ἑμαυτὸν καὶ εὔρον ὅτι ὁ κόσμος εἶναι πολὺ ὠραῖος ἢ ὥστε νὰ συνοφρυσθῶμεθα ἀπέναντί του».

Καὶ κατὰ τὸν ἔπειτα βίον ὡσαύτως παρουσιάζονται τοιαῦται γόνιμοι στιγμαί, καὶ τότε ὡσαύτως εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἐξ αὐτῶν ὠθησίς πρὸς νέαν κίνησιν τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ διὰ τὴν νεολαίαν σημαίνουν ἔτι πλέον. Ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἀπλῶς «renaissance»—ἀναγέννησις, ἀλλὰ πραγματικῶς «vita nuova», ἡ ἀφύπνισις πρὸς ἀληθῆ ζωὴν, ἡ ἐκκόλαψις τοῦ ψυχικοῦ κάλυκος ἐν θρησκευτικῇ γλώσσῃ· ἡ παρουσία τοῦ ζῶντος θεοῦ εἰς τὸ ζῶν στήθος τοῦ ἀνθρώπου.

Β. Ἐν ᾧ αἱ ἀτομικαὶ διαφοραὶ ἐν τῷ ρυθμῷ τῆς ἐξελίξεως εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναχθοῦν εἰς ὀλίγους θεμελιώδεις τύπους, ὁδηγεῖ ἡμᾶς τὸ ζήτημα τῶν θεμελιωδῶν μορφῶν τῆς ἀτομικότητος ἐν γένει εἰς ἀτέρμονα θάλασσαν. Τὸ πλῆθος τῶν ἐνδεχομένων παραμένει ἀνεξάντλητον καὶ ἐὰν ἀκόμη, ὡς ἀπαιτεῖ τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, περιορισθῶν εἰς μορφὰς ἐμφανίσεως τῆς ἀτομικότητος, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τὴν ἐφηβικὴν ἀκριβῶς ἡλικίαν, καίπερ ὑποχωροῦσαι ἴσως βραδύτερον. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰς πάλιν δὲν θὰ παρακολουθήσωμεν μέχρι τῶν λεπτομερειῶν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ θὰ συλλάβωμεν αὐτὰς εἰς τὴν ἀρχιβλάστην εκείνην, ἐνθα ἐκδηλοῦνται ὡς συνολικὸν συναίσθημα τῆς ὑπάρξεως πρὸ τῆς συνειδητῆς ἔτι αὐτοσυντηρησίας καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοκατεργασίας.

Ἡ περὶ τὴν ψυχὴν ὡς ἐνιαίαν ὁλότητα ἀσχολουμένη ψυχολογία (ἡ τελολογικὴ ἢ διοργανοῦσα ψυχολογία) δὲν δύναται πλέον νὰ τραπῇ τὴν ἐσφαλμένην εκείνην ὁδὸν τῆς εἰς τρία μέρη διαιρέσεως τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν καὶ νὰ προβάλλῃ τύπους στηριζομένους ἐπὶ τοῦ παριστάναι, τοῦ συναισθάνεσθαι καὶ τοῦ βούλεσθαι. Ἄν καὶ ὁ ὅρος ζωϊκὸν συναίσθημα φαίνεται ὅτι ὑποδηλοῖ διαφορὰς ἀναφερομένας μόνον εἰς τὸν συναισθηματικὸν βίον, ἀφορᾷ ἐν τούτοις εἰς τὴν ὅλην κατάστασιν τῆς ψυχῆς. Διότι τὸ κυρίως ἀτομικὸν ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τὴν διηρθρωμένην διήθησιν τῶν τριῶν ἐκείνων στοιχειωδῶν λειτουργιῶν, τῶν ὁποίων οὐδεμία εἶναι δυνατὸν νὰ περιγραφῇ καθ' ἑαυτήν. Αἱ κρίσιμοι ἐξατομικεύσεις τοῦ ψυχικῆς ὕφης στηρίζονται μᾶλλον ἐπὶ τῆς θεμελιώδους σχέσεως τοῦ

καθ' ἕκαστον ἀτόμου πρὸς τὰ εἶδη τῶν ἀξιών, τ. ἔ. ἐπὶ τοῦ ζωϊκοῦ δεσμοῦ, ὅστις συνδέει αὐτὸ πρὸς τὸ ἐξ ἀντικειμένου πνεῦμα, ἐπὶ τοῦ ὄργάνου, μέσῳ τοῦ ὁποῖου — εἰσπνέων τρόπον τινὰ καὶ ἐκπνέων — μετέχει κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον τοῦ κοσμικοῦ νοήματος. Ἡ σχέσις αὕτη πρὸς τὸ κράτος τῶν ἀξιών, ἡ ὁποία πολλάκις βιοῦται ὀρμεφυτῶς μόνον καὶ σκοτεινῶς, εἶναι τὸ ἔμβρυον τῆς πνευματικότητος, ἡ ὁποία τείνει νὰ ἀνελιχθῇ ἐν τῷ καθ' ἕκαστον ὑποκειμένῳ. Ἐν αὐτῇ ἐνυπάρχουν ἐν σπέρματι παντελῶς οὐσιώδεις καὶ ἀντικειμενικαὶ ζωϊκαὶ σχέσεις: διὰ τοῦτο δὲ μόνον ἐνταῦθα συλλαμβάνομεν τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἑξατομικεύσεως.

Ἄλλ' ὡς εἶναι δυνατόν μία καὶ ἡ αὕτη χαρακτηριστικὴ μελωδία νὰ ἐκτελήται ἐν διαφόρῳ τόνῳ, ἐν διαφόρῳ χρόνῳ καὶ ἐν διαφόρῳ ἰσχύϊ, οὕτω δύνανται αἱ οὐσιώδεις διαμορφώσεις τῆς ἀτομικότητος νὰ ἐμφανισθοῦν ὑπὸ ποικιλίας πραγματικῆς παραλλαγῆς. Οὕτω λ. χ. αἱ κράσεις τὰς ὁποίας ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀπαριθμεῖ ἡ ψυχολογία, συμβιβάζονται πρὸς τὰς διαφορωτάτας κατευθύνσεις τοῦ πνεύματος. Διότι δὲν καθορίζουν τοὺς ἐσωτερικοὺς ζωϊκοὺς δεσμούς, δυνάμει τῶν ὁποίων ἀναπτύσσει ὁ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπος τὴν ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ πνεύματος ἰδιομορφίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸν ρυθμὸν μόνον καὶ τὸν θεμελιώδη χαρακτήρα τῆς συνόλου πορείας τῶν ψυχικῶν φαινομένων. Θὰ προτάξω, χωρὶς νὰ ἀξιῶ ὅτι ἐξήντησα τὸ πρᾶγμα, τρία τοιαῦτα ἀντιθετικὰ ζεύγη, τῶν ὁποίων ἕκαστον δύναται νὰ συμβιβασθῇ πρὸς πᾶν θεμελιῶδες πνευματικὸν εἶδος. Ἐπειδὴ αἱ ἀντιθέσεις, τὰς ὁποίας ἀναφέρω, στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀντιπαραβολῆς ἐνὸς θετικοῦ καὶ ἐνὸς ἀρνητικοῦ πόλου, ἡ πραγμάτωσις τῆς θετικῆς πλευρᾶς ἐν τινὶ ἀτόμῳ, μάλιστα κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἡβης, προκαλεῖ ἀείποτε τὴν ἐκδηλοτέραν καὶ πλουσιωτέραν ζωϊκὴν κατεύθυνσιν.

1. Ἴνα ἐμμείνωμεν εἰς τὴν ἀνωτέρω εἰκόνα ἡμῶν, ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν νηφάλιων καὶ τῶν μεταρσίων στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἰσχύος τῶν ψυχικῶν δονήσεων. Φαίνεται ἐκ τῶν προτέρων ὅτι εἶναι σημεῖον ἀσθενεστέρως ἐρεθιστικότητος, ψυχικοῦ πλάτους καὶ ψυχικοῦ βάθους ἡ ἔλλειψις ἰσχυρᾶς ἀνασκαλεύσεως καὶ παρ' αὐτῇ τῇ ἡβῃ. Ἐὰν εἰς τὴν σύνολον εἰκόνα προστεθῇ ὁ φυσιολογικὸς κάματος καὶ ἡ ἔλλειψις χάριτος, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν πολλαχῶς

τὴν ἡλικίαν ταύτην, τότε αἱ τοιαῦται φύσεις ἐμφανίζονται κατ' ἐξοχὴν δυσάρεστοι καὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος. Ἡ μοῖρα αὐτῶν εἶναι νὰ μένουν ἀπαρατήρητοι, τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ πάλιν λόγον τοῦ μαρασμοῦ αὐτῶν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑφίσταται ἐνταῦθα κυρίως εἰπεῖν μαρασμός. Τοῦναντίον ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία τῶν τοιούτων νέων δύναται νὰ εἶναι πολυτιμοτάτη, τὰ δὲ προγνωστικὰ δὲν εἶναι πάντοτε δυσμενῆ. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ ταλαιπωροῦνται ὀλιγώτερον ὑπὸ συναισθηματικῶν κλονισμῶν καὶ ἐπειδὴ σπαράσσονται ὀλιγώτερον ὑπὸ προβλημάτων, εἶναι δυνατόν νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ἐξέλιξις αὐτῶν ὅπως διόλου ἀσφαλῆ πορείαν. Οἱ εἰς ἑαυτοὺς ἀναφερόμενοι ἀγῶνες εἶναι ὀλιγώτεροι — ἐν εὐνοϊκῇ περιπτώσει εὐρίσκουν εὐκόλως καὶ ἀνωδύνως ἑαυτούς. Ἡ νεολαία τῆς ὑπαίθρου χώρας καὶ ἡ νεολαία τῶν ἀπλουστέρων κύκλων ἐμφανίζει καθόλου πορείαν τῆς ἡβης πολὺ πενιχρότεραν εἰς διαφορήσεις καὶ παραλλαγὰς ἢ ἡ νεολαία, ἡ ὁποία συμμετέχει ἐκ τῶν προτέρων τῶν προβλημάτων καὶ τῶν ἀντιθέσεων τοῦ νεωτέρου πνευματικοῦ βίου. Δὲν ἀποκλείεται ὅτι ἐν τοῖς μυχαιτάτοις ὑπάρχουν περισσότερα ἢ ὅσα ἐκδηλοῦνται· ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἀδιάγνωστα. Ὅταν δὲ ὁ βίῳ αὐτὸς δὲν ἀνεκάλυψεν ἀκόμη τὰ βαθύτερα ταῦτα μέρη αὐτοῦ, τελοῦν ἐκεῖνα «ἀδιέγερτα». Δὲν ἔστι δὲ ἔτι νὰ ὑπάρχη τι, ὅπερ ἐκκολάπτεται βραδύτερον, καὶ τότε ἀνθίζει ὠραιότερον ἀκόμη, ἐπειδὴ ἀπέφυγεν αἰσιῶς τοὺς κινδύνους τῆς πρωτῆμου ὠριμότητος. Μεταξὺ τῶν νεανίδων δὲν εἶναι σπάνια αἱ «σπιτικαὶ» φύσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπιτελοῦν τὴν καθημερινὴν αὐτῶν ἐργασίαν ἄνευ οὐδεμιᾶς συναισθηματικῆς μακαριότητος· ὀλίγον προσέχουν εἰς αὐτάς, οὔτε δὲ καὶ αὐταὶ ἔχουν τοιαύτην ἀξίωσιν. Δὲν ρέπουν πρὸς τὸ ἀπεριόριστον, τὸ ρωμαντικόν· ἀλλὰ βαδίζουσι τὸν δρόμον αὐτῶν δεξιῶς, πισταὶ εἰς τὸ καθήκον, ἄνευ προβλημάτων, βέβαιαι, ἀσφαλεῖς περὶ τοῦ σκοποῦ· καὶ μίαν ἡμέραν ἀποβαίνουν τὸ στήριγμα ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενείας, ὕλικῶς καὶ ψυχικῶς. Ἄλλως τε εἰς τὴν ὑπαρξιν τῶν νεανίδων, καὶ ὅταν ὁ ἐνδόμυχος βίος εἶναι πλουσιώτερος καὶ περισσότερο ρεμβώδης, παραμένει κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ γνῶρισμα ἀσυνειδήτου φυτικοῦ βίου, μέχρις οὗ ἀφυπνισθοῦν εἰς ἀγάπην ἢ διεγερθοῦν διὰ τῆς ἀγάπης. Τὸ παμπάλαιον, τὸ βαθὺ νόημα τοῦ παραμυθιοῦ τῆς Dornröschen. Αἱ παρθέναι εἶναι συνήθως ἐπιφυλακτι-

καὶ καὶ ψυχραὶ ὡς αἱ νύκτες τοῦ Μαΐου· ἀλλ' ὑπὸ τὴν φοίβειον λάμπει τῆς ἀγάπης ἀνοίγει τὸ ἄνθος καὶ διαχέει τότε ὅλον τὸ πλούσιον ἄρωμα, τὸ ὁποῖον συνειθίζει νὰ ἐκχέῃ ἡ φύσις ὡς σύμβολον τῆς τρυφερότητος τῆς ψυχῆς.

Οἱ μετάρσιοι τούναντιον ὑπόκεινται ἐκ τῶν προτέρων εἰς ἄλλην τινὰ μοῖραν. Πᾶσαν ὕψωσιν διαδέχεται κατάπτωσις· τὴν πλημμυρίδα διαδέχεται ἡ ἀμπωτις. Εἶναι ἀδύνατον νὰ διατηρήσῃ τις ἑαυτὸν εἰς διαρκῆ ἰσορροπον ἐνθουσιασμόν. Διὰ τοῦτο αἱ ἐπικίνδυνοι ταλαντεύσεις τῶν κράσεων τούτων, αἱ ψυχικαὶ αὐτῶν διαστολαὶ καὶ συστολαὶ, αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν ἐν κρίσιμοις καιροῖς νὰ τελῶνται σχεδὸν σπασμωδικῶς. Ἡ τοιαύτη «δραῖσις τῆς μεγαλοφυΐας» φαίνεται ὅτι ὑποσημαίνει μέγαν ἐσωτερικὸν πλοῦτον. Καὶ πράγματι ὑπάρχει οὗτος συχνά. Ἀλλὰ γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ φλόξ δύναται νὰ ἀπατᾷ πολὺ ὡς πρὸς τὸ ἐν τῷ βάθει περιεχόμενον. Δὲν εἶναι σπάνιον τι ὅτι ἡ ἡβη ὑπισχνεῖται τεράστια πράγματα καὶ ὅτι οὐδὲν βραδύτερον γίνεται. Ἡ ψυχὴ φαίνεται ὅτι ἐξηντλήθη εἰς τὴν ἀνθησιν. Καρποὶ δὲν ὠριμάζουσι. Ἡ εἶνα ἐκφρασθῶμεν ψυχολογικῶς ἀκριβέστερον: ὅσα μεγαλυτέρα ἡ μεταρσίωσις καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν ἐτῶν τῆς ἐξελίξεως, τόσα δυσχερέστερον εἶναι φυσικὰ νὰ εὔρη τις ἑαυτὸν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς ἐσωτερικὴν γαλήνην, εἰς σταθερὰν μορφήν. Κατὰ τὴν «ὀρμὴν καὶ τὸν ὄθισμόν» ἐνεφανίσθησάν τινες, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ γαλήνην θὰ εἶχον αἴσιον ταξίδιον.

2. Ἡ μεταξὺ τῶν δεκτικῶν καὶ τῶν διαμορφουσῶν, πλαστικῶν φύσεων διαφορὰ διήκει, ὡς ἡ μεταξὺ νηφαλίων καὶ μεταρσίων, δι' ὅλων τῶν κατευθύνσεων τοῦ πνεύματος. Πολλοὶ ἀναπτύσσουσι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἡβης αὐτὸ τοῦτο δεκτικότητα πρὸς ὅλα· κατέχουσι, ὡς ὁ Herder καὶ οἱ ρωμαντικοί, καθολικὸν αἰσθητήριον. Συννηχοῦν πρὸς πάντα ἔξωθεν τόνον. Ἀλλ' οὐδὲν μορφοῦται, οὔτε πρὸς τὰ ἔξω οὔτε, ὅπερ χειρότερον, πρὸς τὰ ἔνδον. Ἀπολαβοῦν τὰ πάντα, κατανοοῦν τὰ πάντα, ζοῦν τὰ πάντα, σκέπτονται κατὰ βάθος τὰ πάντα· ἀλλ' οἱ ἴδιοι παραμένουσι ἀνευ κέντρου. Διαρρέουσι ἐν τῷ ὠκεανῷ τῶν πολλαπλῶν αὐτῶν διεγέρσεων.

Ὅπως διάφοροι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι κατεργάζονται ὅσα ἐβλίωσαν, πρῶτον μὲν ἐν ἑαυτοῖς, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τὴν μορφήν ἐνεργη-

μάτων ἐπιστημονικῶν ἢ καλλιτεχνικῶν, οἰκονομικῶν ἢ πολιτικῶν. Μεταξὺ τῶν πρὸς διαμόρφωσιν ἱκανῶν τούτων ἐπαναλαμβάνεται ἀπαξ ἔτι ἡ βασικὴ ἀντίθεσις ὡς ἀντίθεσις μεταξὺ αὐτομορφωτῶν καὶ μορφωτῶν (ἀντικειμενικοῦ) ἔργου. Ἀμφότεροι εἶναι παραγωγικοί· ὁ μὲν ἐν ἑαυτῷ, ὁ δὲ ἐξω ἑαυτοῦ. Ἡ προτίμησις τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ὡς ἀποτελοῦντος τὴν ἀνωτέραν ἀξίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κοσμοθεωρίας. Πιθανὸν εἶναι ὅτι οὐδεμία γνησία ἀντικειμενικὴ διαμόρφωσις ἐπιτυγχάνεται, ἐὰν τὸ ἐσωτερικόν δὲν προσέλαβεν ἀκόμη μορφήν, καὶ ὅτι τἀνάπαλιν οὐδεμία πλήρης αὐτοδιάπλασις ἐπιτυγχάνεται, ἐὰν δὲν ὑπάρχη ἡ ἀπόπειρα τοῦλάχιστον τῆς ἀφοσιώσεως εἰς ἀντικειμενικὰ ἐνεργήματα. Διότι καὶ ἡ αὐτοδιάπλασις εἶναι διεισδύσεις εἰς τὴν ἀντικειμενικότητα, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ μόνον ὕλικῳ.

Νέαν τινὰ παραλλαγήν προσλαμβάνει ἡ μνημονευθεῖσα ἀντίθεσις ἐὰν διακρίνωμεν μεταξὺ τοῦ ἐν ἑαυτῷ ζῶντος καὶ τοῦ προβάλλοντος τὸν βίον αὐτοῦ πρὸς τὰ ἐξω. Οἱ πρῶτοι εἶναι περισσότερον ὑποκειμενικοί, διότι ἐξ ὅλων τῶν περιεχομένων αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ὡς τοὺς «ἔχοντας αὐτά»· οἱ ἄλλοι συναρπάζονται περισσότερον ὑπὸ τῶν πραγμάτων καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσουν ἑαυτοὺς, ἐν τε καλῇ καὶ κακῇ ἐννοίᾳ, καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀντικειμένου, εἰς τὸ ὅποιον ἀφοσιοῦνται ἢ ἐντὸς τοῦ ὁποίου χάνονται.

Καὶ ὡς πρὸς τὰ τρία ταῦτα εὐρίσκει ἡ ψυχολογία τῆς ἡβης ὑφισταμένους ἰδιορρυθμοὺς ψυχικοὺς σχηματισμοὺς. Ὁ ἔφηβος, ὡς πάντοτε ἀνεπτύξαμεν, εἶναι συμφώνως πρὸς τὴν βαθμίδα τῆς ἐξελέξεως αὐτοῦ περισσότερον ἱκανὸς πρὸς προσομιλίωσιν ἢ πρὸς δημιουργίαν, πρὸς αὐτοδιάπλασιν ἢ πρὸς διάπλασιν ἔργου, μᾶλλον πρὸς ἀπασχόλησιν περὶ ἑαυτὸν ἢ περὶ τὰς καθαρὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀντικειμένου. Ἀλλὰ πᾶσαι αὗται αἱ δεκτικαὶ λειτουργίαι τῆς ἐξελέξεως δύνανται νὰ συντελῶνται ὑπὸ τὴν μορφήν καὶ τὸ κάλυμμα φαινομενικῆς τινος παραγωγικότητος. Παρὰ ταῦτα ὁμοῦ παραμένει οὕτω: ὁ ἔφηβος ἀπολαύει στιχουργῶν, πλάττει αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ αἰσθάνεται ἑαυτὸν στιχουργῶν· μανθάνει πιστεύων ὅτι δημιουργεῖ ἐπιστημονικῶς· πλάττει τὴν ἰδικήν του ἐποψίν καὶ προσλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ ἐπόψεις, καὶ ὅταν περιγράφη χάρτινα ὄρη· μορφοποιεῖ ἑαυτὸν διὰ τῆς

ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς τὸν πολιτικόν, τὸν κοινωνικόν καὶ τὸν ἐπαγγελματικόν βίον. Βαθμηδὸν μόνον ἀναπτύσσεται πραγματικὴ δημιουργία ἐκ τῆς φαινομενικῆς. Καὶ ἀναμφιβόλως ἡ μετάβασις αὕτη θὰ συντελεσθῇ τόσῳ ὀριστικώτερον ὅσῳ περισσότερο προ-
 παρεσκευάσθῃ ἤδη ὁ ἴδιος διὰ τῆς κατὰ τὴν πρόσληψιν παραγω-
 γικῆς ἀντιδράσεως.

Ἄλλ' ἡ γυναικεία ψυχὴ ὑπόκειται ἐνταῦθα εἰς ἰδιαζούσας ἔλως ἐξελικτικὰς περιπετείας. Κατὰ τὴν εἰς τὴν ἥβην εἰσοδὸν αὐτῆς εἶναι εἰς αὐτὴν πολλαχῶς συγκεκαλυμμένος ὁ ψυχικὸς ἀκριβῶς χαρακτήρ τοῦ φύλου αὐτῆς. Τὴν ἀρχὴν ποιεῖται συχνὰ δι' ἰσχυρῶν δημιουργικῶν προσπαθειῶν καὶ διεξάγει ἐπιτυχῶς ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὸν ἀγῶνα ἀμιλλωμένη πρὸς τὸν ἄνδρα, τοῦ ὁποῦ ὑπερτερεῖ κατ' ἀρχὰς κατὰ τὴν καθόλου ἐξέλιξιν ἐν ἴσῃ ἡλικίᾳ. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὰ μυχαίτατα αὐτῆς δυνατὸν νὰ ὑπνώττη φυσικὰ ἐλαττήριον διάφορον τοῦ κινουόντος τὸν ἄνδρα· εἴτε τὸ ἐλαττήριον τοῦ ἐσωτερικοῦ πλουτισμοῦ ἢ τῆς θηρευοῦσης ἀμιλλῆς πρὸς τὸν ἄνδρα. Ἄλλ' ἐνῶ παρ' αὐτῷ ἐξακολουθεῖ κατὰ κανόνα ἀξανομένη ἡ δημιουργικὴ δύναμις, δοκιμάζει ἡ γυνὴ — συχνὰ ἤδη ἀρχομένου τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους — τραγικὴν πῆρωσιν καὶ ἀδυναμίαν. Ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ὑστάτου ἀναθρῶσκει τῶρα ὄλονέν ἰσχυρότερον ἄλλο τι. Καὶ μετὰ τῆς γνησίας καὶ μεγάλης κλίσεως κυριεῦει αὐτὴν παντελῶς. Ὅ,τι νῦν δημιουργεῖ, δημιουργεῖ δι' αἰτῶν καὶ ἀκριβῶς διὰ τὸν ἕνα τοῦτον, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἢ ἔχει ἀφοσιωθῆ πλήρως εἰς τὸ πρᾶγμα ἢ πλάττει μᾶλλον sub specie τῆς ἰδέας τοῦ «Αἰωνίου—θήλεος». Ἴσως καὶ ἡ ἴδια δὲν λαμβάνει συνείδησιν τούτου, ὅτι κατ' ἀρχὰς πάντα ὅσα εἶναι δημιουργικὰ ἐν αὐτῇ, εἶναι ὑπὸ τὸ περίβλημα τῆς συγκεκριμένης ταύτης ἀγάπης· καὶ τέλος ὅτι μόνον ἡ ἀγάπη αὐτῆς εἶναι δημιουργικὴ· ὅτι δὲν δημιουργεῖ πλέον ἐκτὸς ἑαυτῆς, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ, ἐν τῇ ψυχῇ του, κατὰ τὸν τρόπον ὁμοῦ τοῦτον καὶ ἐν τῇ ἴδιᾳ αὐτῆς ψυχῇ, βραδύτερον δὲ καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τῶν τέκνων. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς ἀγάπης, ἀκόμη καὶ τῆς διαψευσθείσης ἀγάπης, εἶναι ἡ δύναμις ἐκ τῆς ὁποίας ἀντλοῦσα διαφιλονικεῖ πάντα, ὅσα διεγείρει βραδύτερον εἰς τὴν ψυχὴν ἄλλων. Διότι ὁ κλῆρος τῆς γνησίας γυναικὸς συνίσταται εἰς τοῦτο, νὰ εἶναι δημιου-
 ρογικὴ μόνον διὰ τῶν ψυχῶν καὶ ἐν ταῖς ψυχαῖς, ὡς καὶ ἡ φύσις

αὐτὴ εἶναι δημιουργικὴ ἐν αὐτῇ διὰ τῶν τέκνων, τὰ ὁποῖα προικίζει διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς αἵματος καὶ διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς ψυχῆς.

Πρέπει νὰ πάσχη τις παράδοξον ἀνδρικὴν στενότητα, ἵνα ἐν τῇ σχέσει ταύτῃ πρὸς τὴν ζωὴν διαβλέπη πενιχρότερόν τι καὶ κατώτερον ἐκείνου, ὅπερ ὁ ἀνὴρ ὀνομάζει ἴδιον αὐτοῦ κτῆμα. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι κατὰ τὰ ἐφηβικὰ ἤδη ἔτη δύναται νὰ λάβῃ χώραν διπλῆ τις ἀνάκαμψις τῆς ἐξελικτικῆς ταύτης γραμμῆς. Παρὰ πολλοῖς κορασίοις τὸ στάδιον ἐκεῖνο τῆς σχεδὸν ἀμοίρου φύλου ἐπόψεως καθηλοῦται εἰς τὸ καθαρῶς πραγματικὸν ἐνέργημα. Εἶναι τὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε γίνονται γυναῖκες ἐν τῇ τυπικῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως. Ἄλλαι τρέπονται τοῦλάχιστον δι' ὀλίγον χρόνον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Ἄλλ' ἢ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς διάψευσις, ὁποθενδήποτε καὶ ἂν προέρχεται, ἐπανάγει αὐτὰς εἰς τὴν προτέραν ἐκείνην ψυχικὴν κατάστασιν. Εἰς ἕνα ἔσχα κατωρθώνουν καὶ πράττουν, ἐνυπάρχει τότε ὄχι μόνον ἢ πρὸς τὸ ἔργον κατεύθυνσις, ἀλλὰ συγχρόνως στάσις μάχης ἐναντίον τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἐναντίον τῆς «ἀνδρικότητος». Ἀντικειμενικῶς βαδίζουσι τότε ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν ἐξωτερικὴν ὁδόν. Ἄλλ' ἢ γυνὴ μετὰ συναισθήματος μνησικακίας, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ σπανιώτερον παρὰ τῷ ἀνδρὶ. Διότι ἐν τῇ ἀνδρικῇ ἐξελίξει ἢ ἀνάλογος περίπτωσις, ἢ γονιμοποίησις δηλ. τῆς δημιουργίας ἐκ τῆς ἐπιθετικῆς στάσεως ἐναντίον τῆς γυναικός, εἶναι ἀπείρως σπανιώτερα, διὰ τὸν λόγον ἤδη ὅτι φέρει πάντοτε ἀκόμη τὴν ἰδέαν τοῦ Αἰωνίου—θήλεος ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἂν ἔτι διεψεύσθη αὐτὴ χιλιάκις ὑπὸ τῆς πραγματικότητος (Strindberg, Weininger).

3. Βαθυτέρα τῆς τῶν δύο μέχρι τοῦδε ἀναπτυχθεισῶν ἀντιθέσεων εἶναι ἢ ἐπίδρασις τῆς μεταξὺ τῶν βαρυθύμων καὶ τῶν εὐθύμων ἀντιθέσεως ἐπὶ τὴν πρὸς τὸν κόσμον ἀξιολογικὴν σχέσιν. Καὶ ὅμως ἀνήκει καὶ αὕτη εἰς τὰ συμβεβηκότα μόνον τῆς πνευματικῆς κατευθύνσεως, οὐχὶ εἰς τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ἐκτὸς ἐὰν τὴν βαρυθυμίαν ἢ τὴν εὐθυμίαν ἐκείνην ἐκπέμπῃ ὁ θρησκευτικὸς πυρῆν τῆς προσωπικότητος. Ἄλλ' ἀμφότεραι αὐταὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνυπάρχουν ἐκ τῶν προτέρων ἐντὸς τοῦ πυρῆνος, ἀλλ' εἶναι δυνατὸν νὰ σημαίνουν ἐν πρώτοις παραλλαγὰς μόνον ἐν τῇ πορείᾳ τῶν βιωμάτων. Ἄλλὰ καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων αὐτῶν δύο-

ναται ἡ σκοτεινότης καὶ ἡ φαιτεινότης τοῦ συναισθηματικοῦ τόνου νὰ ὀφείλεται εἰς λίαν διάφορα βάρη.

Ὅταν ἡ βαρυθυμία πληροῖ πράγματι τὸν ὅλον βίον, ἔστω καὶ μόνον ὡς συνοδεύουσα μελωδία, οὐχὶ ἀκόμη ὡς ὑπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐπιδοκιμαζομένη θεμελιώδης σχέσις πρὸς τὴν ζωὴν, ὀμιλοῦμεν περὶ **μ ε λ α γ χ ο λ ί α ς**. Ἐπάρχουν νέοι, τῶν ὁποίων ἡ μελαγχολικὴ κρᾶσις ψαύει τὰ ὄρια τοῦ παθολογικοῦ. Ὅλοι αὐτῶν αἱ βιώσεις ρέουν ἐντὸς βαθυτάτου σκότους, ἀκόμη καὶ αὐταὶ αἱ ὥραι, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι ἀντικειμενικῶς χαρμόσυνοι ἢ φαίνονται ὅτι εἶναι τοιαῦται. Τὰ πάντα εἶναι ὡς προαισθησις τοῦ θανάτου. Τὰ πάντα εἰσδύουν καταβιβρώσκοντα τὴν ψυχὴν διὰ ταιπωροῦντος κέντρου. Μετὰ τῆς κατάστασεως ταύτης συνδέεται βαρεῖα πῆρωσις τῆς ἐνεργητικότητος. Ἡ ζωὴ κατέχει τὸν ἄνθρωπον, ἀντὶ ὃ ἄνθρωπος νὰ κατέχη τὴν ζωὴν· δὲν ζῆ, ἀλλὰ φέρεται ὑπὸ τῆς ζωῆς. Ἡ δὲ ζωὴ αὕτη συλλαμβάνει τὴν ψυχὴν ἐντὸς λαβίδων, αἱ ὁποῖαι ἐμπήγνυνται ὀδυνηραὶ ἐντὸς αὐτῆς. Οὐδεμία χαρὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθῆ· καταπνίγεται ἐν τῷ σπέρματι. Ὅσον περισσότερον μεταδίδεται τὸ μελαγχολικὸν τοῦτο γνώρισμα εἰς τὸ κέντρον τοῦ προσώπου κατὰ τὴν ἐξέλιξιν, τόσῳ περισσότερον περιπίπτει τοῦτο εἰς τὴν ἀρνητικὴν διάθεσιν, εἰς τὴν ἀρνησιν ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἀρνησιν τοῦ κόσμου, τέλος δὲ εἰς τὸν μηδενισμόν, ὃ ὁποῖος μεταβάλλει πᾶσαν δυνατὴν ἀξίαν εἰς θλιβερὰν ἀπαξίαν.

Ἐντελῶς διάφορον πρᾶγμα εἶναι ἡ **α ἰ σ θ η μ α τ ι κ ὴ τ η ς**. Καὶ αὕτη ἐπίσης προέρχεται ἐκ τῆς ὑπεροχῆς ὀδυνηρῶν συναισθημάτων. Ἄλλ' ἐν τῇ αἰσθηματικότητι ἡ ὀδύνη εἶναι αὐτὸ τοῦτο ἀπόλαυσις. Καὶ ἡ ὀδύνη περιέχει θετικόν τι στοιχεῖον, τὸ συναίσθημα ὅτι **ζ ῆ τ ι ς**, οὕτω δὲ δύναται νὰ ἐξαστράψῃ ἐκ τῶν καταστάσεων τούτων ἰδιόμορφός τις δυστυχῆς μακαριότης ἐπὶ τὸν ὅλον ἄνθρωπον. Δὲν εὐρίσκουν μόνον παρηγορίαν εἰς τὰ δάκρυα· ἐντροφοῦν ἀντικρυς εἰς αὐτά. Διὰ τοῦτο τὸ πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν βῆμα, τὸ ὁποῖον τελεῖ πάντοτε ἀπαισιῶς ἐγγὺς εἰς τὴν μελαγχολίαν, ἀποκλείεται αὐτὸ τοῦτο ἐνταῦθα. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὁ Βέρθερος ἐδράξατο τὸ πιστόλιον, ἀλλ' ὁ Goethe ἐξηκολούθησε νὰ ζῆ. Καὶ τοῦ Βερθέρου ἡ τύχη δὲν εἶναι ψυχολογικῶς ἀληθῆς· περιλαμβάνει μίαν μόνον ἐποχὴν, οὐχὶ μίαν ζωὴν. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν μελαγχολίαν, ἡ

ὅποια εἶναι μὲν συχνὴ κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἔπειτα ἀποβαίνει νοσηρὰ, ἀνήκει ἡ αἰσθηματικότης εἰς τὰ παντελῶς κανονικά, καὶ δὴ τὰ χαρακτηριστικὰ φαινόμενα τῆς ἡβης. Διότι ἡ εὐτυχία ὅτι συναισθάνονται, ἡ εὐτυχία ὅτι δύνανται νὰ πάσχουν, καθορίζει τὴν θεμελιώδη χροιάν νεανικῶν τινῶν ψυχῶν τόσον πολὺ, ὥστε δύνανται ἐπὶ τινὰ χρόνον νὰ καταποντισθοῦν παντελῶς ἐντὸς αὐτῆς. Ὁ συνήθης διπλοῦς χαρακτήρ ὅλων τῶν περιεχομένων τῆς ζωῆς, ὅτι δηλαδή εἶναι εὐθυμία καὶ ὀδυνηρὰ συγχρόνως, ἐπιτρέπει ὑποκειμενικὴν ἐκλογὴν, ἵνα ὀμιλήσωμεν νοσηριαρχικῶς. Τὸ ἔαρ, ὁ ἔρως, ὁ πόθος, ὁ ἀγὼν, ὅλα ταῦτα ἀπολαύουν σχεδὸν διττῶς, ὅταν δὲν ἐξαιρουν κατ' εὐθείαν τὸ θετικόν, ἀλλὰ προσεγγίζουν αὐτὸ εἰς τὴν εὐερέθιστον ψυχὴν διὰ τῆς ὀδυνηρᾶς ἀντιθέσεως αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ πεπερασμένου καὶ τοῦ παροδικοῦ. Ὀλόκληροὶ γενεαὶ ἐντροφοῦν εἰς τὴν διπλῆν ταύτην ἀπόλαυσιν τῶν συναισθημάτων. Εἶναι συχνὰ αἱ αὐταὶ πρὸς τὰς ἱκανὰς νὰ μεθύουν εἰς ὑψιστον βαθμὸν ἐκ τῆς χαρᾶς. Ὅταν δὲ ἡ διπλῆ ἀπόλαυσις προσλαμβάνῃ τὴν ἰδιαιτέραν μορφήν τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπολαύσεως, ἔχομεν τὸν ἐφηβικὸν ρωμαντικόν, διὰ τὸν ὅποιον τὰ πάντα εἶναι ὠραῖα μόνον ὅταν παρέλθουν καὶ διότι εἶναι παροδικά. Ὁ περὶ τὰς ταιαύτας φύσεις ἀσχοληθεὶς γνωρίζει ὅτι εἶναι εἰς ὑψιστον βαθμὸν ὑποκειμενικά. Διότι ἐκ τοῦ συνόλου τῶν βιωμάτων ἐξαιρουν, ὡς πυρῆνα ἐκ τοῦ καρποῦ, μόνον τοὺς παραδόξως κυμαινομένους καὶ ἀντιφάσκοντας συναισθηματικοὺς τόνους. Τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν ἀποτελεῖ ἡ βαρυθυμία των. Καὶ ἀκριβῶς διότι διασφάζει τόσον ὀλίγα ἐκ τοῦ καθαροῦ σχήματος τοῦ ἀντικειμένου δὲν εἰσχωρεῖ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς βιώσεως εἰς τὸ βάθος, ἀλλ' ὀμοιάζει πρὸς ἀσθένειαν τῆς ἐξελίξεως, ἡ ὅποια ὑπερνικᾶται ἐν καιρῷ ἀφ' ἑαυτῆς. Τὸ ὅλον δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ φαινόμενον, κατὰ τὸ ὅποιον ζυγίζει τις πρῶτον τὴν σφαῖραν ἐν τῇ χειρὶ, πετᾷ πρὸς τὰ ἄνω αὐτὴν καὶ ἀφίνει αὐτὴν νὰ πέσῃ πάλιν ἐντὸς τῆς χειρός, πρὶν ἐκσφενδονίσῃ μακρὰν αὐτὴν μετὰ δυνάμεως.

Ἡ περὶ τὸ βάθος διαφορὰ μεταξὺ μελαγχολίας καὶ αἰσθηματικότητος ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ εὐθύμῳ ζωικῷ συναισθηματικῷ διαφορὰ μεταξὺ εὐθυμίας τῆς διαθέσεως καὶ εὐθυμίας τοῦ χαρακτήρος. Ὑπάρχει εὐφροσύνη, ἡ ὅποια προέρχεται ἐκ τῆς σωματικῆς καὶ

πνευματικῆς υγείας τοῦ ὅλου προσώπου. Δὲν ἀποκλείει τὸ βάθος, συμβιβάζεται ἀκόμη καὶ πρὸς τὸν πόνον. Ὅπως διάφορος εἶναι ἡ ἐπιπολαία εὐθυμία, ἡ ὁποία ὀφείλεται μ ὀ ν ο ν εἰς τὴν κρᾶσιν καὶ δὲν ἐκφράζει οὔτε τὸ περιεχόμενον τῆς φύσεως τοῦ προσώπου οὔτε τὸ αξιολογικὸν περιεχόμενον τῆς ἰδιαίτερας καταστάσεως τοῦ βίου. Τούναντίον, ἵνα ἀποκτήσῃ τις τὴν διάθεσιν ταύτην, ζητεῖ νὰ ἀποφύγῃ ἑαυτὸν, «διασκεδάζων», ἐπιδιώκων καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν οὐδὲ εὐθύνην συνεπάγονται. Ζητεῖ τις ἀπόλαυσιν ταξιδεύων, φοιτῶν εἰς κοινωνικὰς συναναστροφάς, ἐπισκεπτόμενος τὸ θέατρον, περιπλανώμενος εἰς τὰς λεωφόρους. Αὕτη εἶναι ἡ εὐθυμία τῶν πρὸς χρυσαλλίδας ὁμοίων φύσεων, αἱ ὁποῖαι περιίπτανται εἰς ὅλα τὰ ἀνθη, ἵνα ἀπομυζήσουν τι ἐξ ὅλων. Ἐάν θέλωμεν νὰ διατηρήσωμεν τὸν ἔφηβον ἐν τῇ κατ' ἐπιπολὴν ζώνῃ ταύτῃ τῆς ζωῆς, δὲν ἔχομεν ἢ νὰ ὀδηγῶμεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς μιᾶς τῶν καταστάσεων τούτων εἰς τὴν ἄλλην, ἀπὸ τῆς λεωφόρου εἰς τὴν συναυλίαν, ἀπὸ τοῦ ταξιδίου εἰς τὴν κοινωνικὴν συναναστροφήν, ἀπὸ τοῦ χοροῦ εἰς τὴν εὐωχίαν.

Εἰς ἀμφοτέρας ταύτας τὰς θεμελιώδεις παραλλαγὰς τοῦ ζωικοῦ συναισθήματος ἀντιστοιχεῖ ἴδιος γυναικεῖος τύπος. Μεταξὺ τῆς ἱλαρᾶς εὐθυμίας τῆς ἀκτινοβολούσης ἐκ τῆς μυχαιτάτης φύσεως νεαρᾶς γυναικείας ψυχῆς καὶ τῆς εὐθυμίας τῶν νεανίδων, αἱ ὁποῖαι μόνον τὴν ἀπόλαυσιν γνωρίζουν, ἐμφιλοχωρεῖ ὀλόκληρος κόσμος. Ἀμφοτέρα ταῦτα δυνατὸν νὰ εἶναι δῶρον τῆς φύσεως. Ἄλλ' ἐπειτα ἀνοίγει αὕτη ἡ φύσις ἐνταῦθα διάφορα στρώματα τοῦ ἐνδομύχου αὐτῶν κόσμου. Ἐντὸς τοῦ ἐνὸς ζοῦν ἄψυχοι νύμφαι καὶ σιλφίδες, ἐν τῷ ἄλλῳ μητρικαὶ θεότητες.

Σύνολος ἡ συναισθηματικὴ κατάστασις δ ὕ ν α τ α ι μὲν νὰ ἀποκτήσῃ οὐσιώδη σημασίαν διὰ τὴν συνειδητὴν κοσμοθεωρίαν, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀνάγκην. Δὲν συμβαίνει οἱ μὲν εὐθυμοὶ νὰ εἶναι αἰσιόδοξοι, οἱ δὲ βαρῦθυμοὶ ἀπαισιόδοξοι. Τούναντίον βαρῦθυμος φύσις δύναται νὰ ἀποκτήσῃ παντελῶς αἰσιόδοξον κοσμοθεωρίαν, τάνάπαλιν εὐθυμος νὰ καταστήσῃ εἰς τὴν ἀπαισιοδοξίαν. Ὅπως δὴποτε ἡ θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ τάσις τοῦ συναισθήματος εἶναι ἐκ τῶν προτέρων συνυφασμένη κατὰ τινὰ τρόπον μετὰ τῆς καθόλου ὑφῆς τοῦ ὑποκειμενικοῦ πνεύματος. Δὲν ἀποτελεῖ ὁμῶς βάσιν τῆς πρὸς

τὴν ζωὴν σχέσεως, ἀλλ' εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἤδη περιφερικὴ ἀνταύγεια ἐκπεμπομένη ἐκ πυρῆνος, ὃ ὁποῖος τελεῖ ἐν λαυθανούσῃ διαπλάσει.

“Ὅθεν τρεπόμεθα νῦν πρὸς τὰς μορφὰς τῆς ἐσωτερικῆς κατευθύνσεως τοῦ πνεύματος, τὰς ὁποίας χαρακτηρίζομεν ὡς ζωϊκὰ συναισθήματα, μόνον διότι θέλομεν νὰ ἐκφράσωμεν διὰ τούτου, ὅτι κατὰ τὰ πρῶιμα στάδια τῆς ἐξελιξεως ὑφίστανται ὄχι ὡς συνειδητῶς αἰσιδόδοξοι ἐπάψεις ἐναντι τῆς ζωῆς, ἀλλ' ὡς σκοτεινὰ μὲν, ἀλλ' ἰσχυραὶ ζωϊκαὶ κατευθύνσεις. Καθ' ἑαυτοὺς θὰ ἠδύναντο νὰ καταριθμηθοῦν ἐνταῦθα οἱ αὐτοὶ ἀρχέτυποι τοὺς ὁποίους προέβαλον ἐν τῷ βιβλίῳ μου «Lebensformen», οὐχὶ ὡς ἀκαμπτα πλάσματα τοῦ φυσικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἅμα κόσμου, ἀλλ' ὡς «σχήματα τῆς καταληπτότητος», τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς τὸν ψυχολόγον μόνον ὅταν γνωρίζῃ νὰ προσέχη καὶ εἰς τὰ μεσάζοντα εἶδη, εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους ὄρους τῆς ἀυξήσεως καὶ τὰς συνυφάνσεις ἐκάστης ἀτομικότητος ἐν τῷ ἱστορικῷ καὶ ἀντικειμενικῷ πνεύματι. Μόλις κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν ἀποτελοῦνται σαφῶς αἱ πνευματικαὶ αὗται θεμελιώδεις κατευθύνσεις, εἰ καὶ φυσικὰ εἶναι δυνατόν νὰ διέγνωσεν ἤδη αὐτὰς ὀξυδερκέστερος ὀφθαλμός. Ἡ «ὠρίμανσις» τοῦ νέου διανύει ἴσως τὰ δύο ταῦτα στάδια, ὅτι δηλ. πρῶτον μὲν εἰ σέ ρ χ ε τ α ι οὗτος εἰς τὴν ἰδιόμορφον αὐτοῦ ζωϊκὴν μορφήν (ἦτις οὐδέποτε εἶναι ἀπλοῦς τύπος, ἀλλ' ἀείποτε συγκεκριμένη ἀτομικότης), βραδύτερον δ' ὅμως συνηθίζει νὰ σκέπτεται συνειδητῶς περὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ φύσεως. Κατὰ ταῦτα αἱ ζωϊκαὶ ἐκεῖναι μορφαὶ ἀναφαίνονται κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἡβης μετὰ ἰδιάζοντος ἐξελικτικοῦ χαρακτῆρος. Ἐξεταζόμεναι ὡς πρῶτον στάδιον ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ψυχικῆς ἐξελιξεως, παρουσιάζουν ἰδίαν παντελῶς ὄψιν. Εἶναι ἀκόμη, ἵνα χαρακτηρίσωμεν ἀγροίκως τὸ πρᾶγμα, κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο μᾶλλον μορφαὶ τοῦ συναισθήματος τοῦ ἔγῳ ἢ μορφαὶ τῆς ἀφομοιώσεως τοῦ ἀντικειμένου. Θὰ προσπαθῆσω νὰ προβάλω συντομώτατα ὀκτὼ τοιαύτας κυρίας μορφάς, χωρὶς νὰ διατρέψω περὶ τὸ ἀπέραντον πλῆθος τῶν παραλλαγῶν, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ γεννηθοῦν δι' ἐπιτάσεως, διὰ μείξεως, δι' ἐναποθέσεως ἐντὸς ἰδιαζόντων ἱστορικῶν καταστάσεων τοῦ πνεύματος.